

ЕДЕН СКОПСКИ ИНТЕЛЕКТУАЛЕН (РАЗ)ГОВОР¹

д-р Весна Мојсова-Чепишевска

Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, во Скопје
Филолошки факултет „Блаже Конески“, Скопје

Клучни зборови: интелектуален говор, интелектуален разговор, полифонија
Key words: intellectual speech, intellectual conversation, polyphony

По нешто повеќе од 20 години од „Разговори со Конески“ на Цане Андреевски, објавена во 1991 година, кон крајот на 2014 година излезе од печат книгата „Рудните слоеви на сеќавањето: разговори со Влада Урошевиќ“ на Људмил Спасов (Скопје: МАНУ, 2014, 230). Сепак, за Спасов вистинската јадица лежи во книгата „Разговори со Гете“ од Јохан Петер Екерман која кон крајот на 70-тите години на минатиот век ја носи во неговиот дом татко му, универзитетскиот професор и книжевен историчар и критичар, Александар Спасов. А, вистинската страст за ваков тип литература се разбудува кога пред неколку години до него доаѓа слична книга од Станко Ласиќ. И она, што во Спасов тлее околу четириесеттина години, се разгорува во 2013, за конечно да се реализира како книга во 2014 година.

Секако, во овој контекст треба да се спомене и едно друго издание кое му претходи на ова, а се работи за книгата „Огледало за загатката – разговори со Влада Урошевиќ“ од Владимир Јанковски од 2006 година. Шармот на оваа книга лежи во генерациската разлика меѓу соговорниците. Прашањата на Јанковски имплицитно содржат афирмација на творештвото на Влада Урошевиќ, кој никогаш не отстапил од својата поетика, дури и во времињата кога тоа било вообичаено и подразбирливо поради околностите. Секој човек е загатка, а Јанковски се обидува да го одгатне Урошевиќ. Така од едната страна на огледалото е писателот Влада Урошевиќ, а од другата е Владимир Јанковски, еден луциден и прониклив соговорник.

Но, „Рудните слоеви на сеќавањето: разговори со Влада Урошевиќ“ го хранат и појат читателското сеќавање со низа факти, ликови, предели, настани, емотивни бранувања и неоспорни творечки искуства и човечки вистини на еден поинаков начин.

¹ Трудот започна да се пишува заради промоцијата на книгата „Рудните слоеви на сеќавањето: разговори со Влада Урошевиќ“ која се одржа на 05. 11. 2014 година во просториите на ДПМ во Скопје. Но, текстот посветен на разговорите меѓу Спасов и Урошевиќ растеше како квасец доживувајќи мали и слатки дополнувања од аспект на книжевно-теоретските истражувања.

Од разговорите што Људмил Спасов ги води со Влада Урошевиќ, се откриваат сеќавања, се разголуваат мисли, се артикулираат искази за спомени и стојалишта фатени во еден интелектуален, возбудлив и шармантен, не толку строго насочен, говор. И, како што вели и самиот Спасов, оваа интелектуална авантура ја претставува колку онаа индивидуалност на Урошевиќ исто толку и онаа на Спасов.

Разговорите со Влада Урошевиќ се всушност искрени муабетења „за судбината на човекот во едно време и во еден простор, но и за секое време и за секој простор“ (Спасов, 2014: 5) и како такви тие се доволно податливи за човек да научи многу нешта за животот и творештвото, сега и тука, и воопшто.

Потребата за разговор токму со Влада Урошевиќ, кај Људмил Спасов е **полифонична**. Тој посакува вистински пријател и таков препознава токму во Влада, најпрвин како негов **сограѓанин, Скопјанец, со скопски интелектуален говор**, „со шлиф“, потоа, некаде таму по земјотресот, и како негов **сосед**, и како **драг гостин во домот** заради заедничката работа на Влада и неговиот татко Александар врз специјалниот број на списанието „Разглед“ посветен на Скопје и земјотресот, како и на антологијата на современата македонска поезија, во издание на Српска книжевна задруга од Белград во 1967 година, и на крај како негов **колега** од Филолошкиот факултет. И така низ еден лежерен од, низ муабет, започнува да се открива не само поетика на авторот Урошевиќ, не само неговата животна филозофија, туку започнува да се исцртува еден „пресек на македонската култура во едно време и во еден простор, преку многу податоци и заеднички опсервации“ (Спасов, 2014: 7)

Овде се случува истовремено и патување и разговарање, и патување и (за)пишување од страна на двоецот Спасов – Урошевиќ, но и патување и читање од троецот Спасов – Урошевиќ – читател. „Нема многу разлики меѓу патувањето и читањето. Всушност, по самата своја суштина – тоа е една иста работа. Патникот чита низ пределите, градовите, читателот патува низ редовите, сликите, зборовите. И двајцата се оддалечуваат, за да се вратат. Во магепсаниот круг на привидната слобода. Секој кој чита многу добро го чувствува она што Борхес го изрекол, дека е светот една голема библиотека. Јас би додала, не само библиотека во која се чита, туку и низ која се патува со мапа.“, поентира Татјана Б. Ефтмоска (2011: 35)

Влада Урошевиќ во еден свој текст кој датира од далечната 1965 година вели: „**Напоредно со градот живее неговиот двојник во зборот**, неговата книжевна сенка ...“! (означеното е мое) Па така, **книжевните топографски карти на Скопје** исцртани во творештвото на Славко Јаневски, Гане Тодоровски, Влада Урошевиќ, Данило Коцевски, Александар Прокопиев, Јадранка Владова, Томислав Османли, Христо Петрески, Жарко Кујунџиски се засилуваат и со

скопската атмосфера доловена во/преку сеќавањата на Урошевиќ, поттикнати од сеќавањата и љубопитноста на Спасов. На тој начин на плејадата **современи книжевни метрополи** се приклучува и Скопје, главниот град на Р Македонија. И преку посочените книжевни искуства, и особено преку ова, најновото, низ запишаниот книжевен/интелектуален разговор на Спасов со Урошевиќ, тој книжевен град истовремено колку што станува наш, македонски, толку станува и туѓ, светски, нечиј и сечиј Град.

„Градот-колаж во приказните на В. Урошевиќ има сложена и речиси нерасчистлива семиотика, чии значенски единици се секогаш првично присвоени во доменот на ботаниката, зоологијата или минерологијата (со што повторно се потврдува фактот дека е тенка границата меѓу природата и цивилизацијата). Семиотиката го нема ексклузивното право на нив сè додека нив не ги дофати посесивно-љубопитната рака на колекционерот. Но, овој пат, вистинскиот колекционер е градот.“, вели Татјана Ефтимоска пишувајќи за „Париските приказни“ на Урошевиќ (2011: 45-46)

Урбофилијата ги соединува книжевните градови во еден **урбопоетички свет**, вели Лидија Капушевска-Дракулевска². Во тој контекст особено треба да се посочат неколкуте книги посветени на Скопје и пишувани за Скопје на познатиот хроничар Данило Коцевски. Така, неговата збирка „Чај од јужните мориња“ (2008) дише од мирисите, боите и атмосферата на Скопје создавајќи исклучителна синтеза меѓу старото и новото. Мирисот на старото и новото Скопје го читаме и во збирката раскази на Томислав Османли „Приказни за Скопје“ (2005)³. Од друга страна, опседнатоста и безрезервната приврзаност за урбаниот сензибилитет е она што му дава препознатлив белег на еден друг македонски творечки профил, а тоа е Александар Прокопиев.

Во еден расказ на Аполинер, необичниот барон Ињес д’Ормезан измислува една нова уметност која тој ја именува како **амфионија**. Предмет на таа уметност е токму градот. Така амфионијата на еден Христо Петрески ја раѓа трилогијата посветена на Скопје: „Лифтот (не) е за двајца“ (2011), „Твоите = мои очи“ (2012) и „Дали го сакате Дали“ (2013)⁴, која третира три

² Скопје стана вистински книжевен град преку тематскиот број посветен на овој град во списанието „Културен живот“, но и преку антологијата на скопски раскази „Ден во Скопје“ (1998) приредена од Лидија Капушевска-Дракулевска и антологијата „Планета Скопје“ (2012) во избор на Христо Петрески.

³ „Томислав Османли е фасциниран од градот, но не од машинизираните град, туку од обичното градско секојдневие кое му го открива **чудесното** во смисла и на онаа бодлеровска или аполинерова потрага по новото и непознатото, и не од кој било град, туку од неговиот и единствен град на едно детство. „Приказни од Скопје“ се всушност сведоштво за една стварност во која сонштата со ништо не се јасно разграничени и одвоени од јавето.“ (Мојсова-Чепишевска, 2010: 335).

⁴ „... Христо Петрески сака да го пишува „Дали го сакате Дали“ како едно потенцијално сценарио, како една нацрт-книга за снимање филм, како реклама за романот што допрва треба да го (се) напише: „Не дојдов јас на овој

клучни теми врзани со градското живеење: градската клаустрофобичност и отуѓеност, градскиот воајеризам и „интимност“ и градскиот лудизам и налудничавост⁵. Една друга амфионија во таа иста 2013, во годината во која изминаа точно 50 години од страшниот скопски земјотрес, нуди и романот „Скопје и сè е можно“ од Жарко Кујунџиски.

Во книгата „Огледало на загатката – разговори со Влада Урошевиќ“⁶, на прашањето на авторот Владимир Јанковски за тоа што е град и како би можел да се дефинира, Урошевиќ одговара: „Градот е човечкиот напор да оствари еден вид космос. Космос во смисла на ред и поредок. Човечкиот напор да го оствари својот сон за идеален космос. Градот е начин да се осмисли секојдневното живеење, да му се даде некаков правец. Во градот е многу значајна неговата поставеност, главните правци на неговите улици во однос на патеката на сонцето, на патеката на ветровите, сето тоа страшно многу влијае на оној што оди низ неговите улици. Во кое определено време на денот ќе ја почувствува вистинската душа на градот. Секако, несомнено е дека градот е она што е поврзано со цивилизацијата. ... Тоа е основниот облик на цивилизацијата, ние сме осудени да живееме во цивилизација, а не во природа. Природата за нас е еден вид загубен рај на кој не можеме да му се вратиме.“ (Јанковски, 2003: 59-60)

Жанрот, како и градот, е систем со развиена форма, предлошка, наслојки и парадигми. **Градот, како и жанрот**, се шири и се менува. Понекогаш станува пренаселен. И во градот, и во жанрот, се прелеваат облиците до непознавање, а тоа пак наметнува одново дефинирање или негов *update*. Токму затоа, жанрот кој зборува за градот се чини дека и не заслужува друго име освен она што во себе ќе ги собере сите негови улици, сите графити, сиот ноќен или дневен ритам на градот, со еден збор – сета негова мапа, испишана и допрва насетувана:

свет само да купувам, туку и да продавам, драги мои. Можеби не сум месија или спасител, но еве од петни жили се обидувам да создадам строг и прост македонски роман, што би рекол темелникот Конески, но роман – антироман, алтернативен и декомпонирани, постмодерен и фрагментарен, актуелен и провокативен ...“ (2013: 79). Или стварносно-надреалната проза, жестоко-poleмичката исповед „Дали го сакате Дали“ симулира и една хајлајт (highlight) техника што оди на крајот на спортски натпревар како едно резиме од најдобрите и најубавите минути, како еден мини-преглед на највозбудливите и најдопадливите за око и душа моменти од фудбалското градско дерби. Како хајлајтс од дербито Вардар – Работнички одигран на некогашниот градски стадион или на сегашната арена Филип Втори. (Мојсова-Чепишевска, 2013: 62)

⁵ Трилогијата на Петрески, како производ на урбаната имагинација, се заокружува со „Дали го сакате Дали“ (Скопје: Феникс, 2013) низ изразот на т.н. урбофилија или како едно специфично чувствување на Градот. Реалните топоними, како што се: населбата Чаир (срцето на некогашното старо Скопје), населбата Капиштец или малиот парк во Капиштец, кафеаната во дрвената барака, галеријата на Младинскиот културен центар, малото паркче кај Драмскиот театар, како и градските фаци или поточно необичните стари и нови градски професии: гулабарите, собирачите на хартија, пластични шишиња, сув леб и стари предмети или копачите по контејнери, дувачите на лисје, пазарциите кои и „кога спијат сонуваат дека нешто продаваат“ (2013: 77), потоа некои градски особености кои ги носат и старите/автентичните и новите/дојдените Скопјани, како доцнењето „на сите можни и неможни средби, состаноци, прослави, родендени, имендени,“ но не и судски рочишта и љубовни улични чекања“ (2013: 82), ја исцртуваат топографската карта на книжевното Скопје, градот-лабиринт, непознат и никогаш до крај „видлив“, дури ни за самиот автор.

⁶ Јанковски, Владимир. *Огледало за загатката, разговори со Влада Урошевиќ*. Скопје: Сигмапрес, 2003.

приказна. Во својот луциден текст за „Париските приказни“ на Урошевиќ, авторката Ангелина Бановиќ-Марковска аргументирано ја образложува согледбата дека оваа книга тешко може да биде жанровски сместена. Причината за тоа е што таа, како што вели авторката, „...како и повеќето дела кои му припаѓаат на постмодернизмот, има отворена структура и содржи ‚дрски‘ траги од општата цивилизациска, литературна и историска архива.“ (2007: 96) Таа понатаму пишува и дека „Париските приказни“ се неконвенционални, меѓу другото, и поради тоа што не се само вербален дискурс или, според нејзините зборови, „...книгата на Урошевиќ не е чист дискурсивен артефакт. Дизајнирана како семиотички patchwork, таа покажува отсуство на сиже и нагласена тенденција кон фрагментарност.“ (2007: 96)

Современите системи на комуникација толку отидоа напред (пред сè мислиме на интернетот и мобилните телефони) што создаваат пополека но сигурно (можеби, дури и не така полека) ситуација на тотално исчезнување на класичниот облик на разговор, на кафе-муабетењето, на долгите прошетки покрај кејот на Вардар исполнети со колоритни дијалози, на собирањата во домовите, на дружбите со разговори во отпуштена атмосфера долго во ноќта, на кафеанските дрдорења, на средбите во кои зборот ја има главната улога. Во исто време, и покрај сите предности на брзото пренесување пораки и разменување мислења, се соочуваме со фактот дека и многу изгубивме. Ја изгубивме, пред сè убавината на говорот, својствена за разговорот. А Спасов токму тоа сака да ни го каже и покаже, да ни го даде и подаде и притоа, преку овој свој разговор со Влада Урошевиќ, да поттикне интерес кон неговите дела и кон неговата појава во македонската литература и култура, од една страна, но и да поттикне на нов разговор во кој со помош на префинетата, извонредно богата мисла на Урошевиќ ќе може да се доразјаснат нештата во минатото, но и да се разјаснуваат нештата и во нашето секојдневие.

И затоа, **во името на разговорот**, Спасов успева да ја зачува во оваа запишана форма целата **спонтаност и поливалентност** на тие нивни средби. Додека (ги) читате вие како да ги слушате, како да ги гледате, како да ви одзвонуваат нивните смеења, како да го чувствувате нивното задоволство како свое ... Тука се и прашањата и потпрашањата, и одговорите и пододговорите и сè ви се чини толку лесно кажано, ептен јасно и убаво кажано.

Влада Урошевиќ сум го читала внимателно во неколку наврати. Во една помала доза читам и од неговата поезија и од неговата проза секоја година како лектира за курсот Современа македонска книжевност на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“. Во поголеми количини го исчитував при менторирањето на две магистерски тези, едната свртена кон „Алдебаран“ и „Париски приказни“, како погодни есеистички искази, а другата кон неговото најново прозно искуство т. е. кон романите „Дива лига“ и „Невестата на змејот“, како и кон збирката кратки

раскази „Седмата страна на коцката“ и диптихот „Размена на пораки“, како текстови со исклучително богата амалгамност. И си мислев дека знам доволно за Урошевиќ. Но, по прочитот на „Рудните слоеви на сеќавањето“ сфаќам колку малку навистина знам.

Кои моменти допираат?

Сознанието дека **Скопје** како дел од маршрутата на патот за Србија од **попатна станица** станува едноставно **дом/а** за семејството Урошевиќ, дом кој нешто подоцна прераснува во „конгломерат и на нации и на јазици“ со „еден дух на граѓанската класа“, како што вели самиот Урошевиќ.

Сликата за големиот и модерен овоштарник на крајот на тогашно Скопје со околу две илјади стебла која оживува во говорењето/сеќавањето на Урошевиќ и во која најсилно одзвонува мирисот и вкусот на праските.

Приказната за библиотеката на Влада Поповиќ, дедото на Влада Урошевиќ, како простор кој вистински го заразува **малиот Влада** со страста за читање, но и за буричкање по скриените наслови и катчиња што му помага да порасне во **големиот Влада**.

Сликата на старата Народна и универзитетска библиотека која иако во тоа време била слабо посетено место, за Влада, како што вели тој, има „една посебна атмосфера, да не речам мистична, но имаше нешто многу чудно, свечено, тивко, во сето тоа, една тишина, неверојатна“ (Урошевиќ, 2014: 63) и која му ги открива Растко Петровиќ, Црњански, Бодлер, Милев.

Признанието за неверојатната **глад за стриповите**. И **гладта за камењата**. Жешката возбуда за студените камења! Признанието: „... мене секогаш ми се чинеше дека во науката, во книгите од науката има некаква поетичност“ (Урошевиќ, 2014: 192)

Возбудуваат и откријата од типот дека сосема е јасно зошто надреализмот е второто „јас“ на Влада. Зашто и неговиот претходник Влада се интересирал за натприродните појави, парапсихолошките феномени, спиритизмот, за некои чудни работи како левитацијата или способноста на одредени луѓе да лебдат во воздухот, или дека оној негов книжевен ноќен пајтон и не е воопшто само книжевен, туку е пајтонот кој дедо му го повикувал по телефон за да оди во град.

Привлекува **сликата за гостинската соба** од неговата семејна куќа во која стоеле чудни работи кои Влада го возбудуваат извонредно, како големи школки, полжави донесени од Солун, оружја, некакви големи ножеви, па рогот од рибата сабјарка, кој дедо ми го добил од Марко Мушевиќ во Крушево. И особено разнежува неговото признание: „... сите тие предмети многу ме привлекуваа, се разбира, не смеев ни да ги допрам, одвај ме пуштаа и да ги видам, но

целиот тој свет на необични нешта ме опкружуваше од самото детство и влијаеше многу врз мојата фантазија.“ (Урошевиќ, 2014: 47)

Растреперуваат неговите **сеќавања за јадењата** што ги подготвувала баба му, јадења облеани со Македонија, како оној маџун или речел, како оние пржени бамји за вечера.

Ги разбуричуваат емоциите сите негови **слики/бои на/за детството**, како и признанието дека неговата омилена боја цел живот е жолтата. Можеби, затоа и овие рудни слоеви што Спасов успева да ги откопа од сеќавањето на Урошевиќ се омеѓени во жолто обоени корици.

Оживуваат сите моменти кои се врзани со неговите пријателства и духовни врски, па сите тие како дел од неговото сеќавање му стануваат блиски на читателот. Затоа и читателот, но оној поупатениот, знае да им се израдува и на сите негови препеви и преводи што ги има направено и притоа се обидува да ги сфати сите негови слатки маки при тие препеви и преводи, зашто, како што вели Урошевиќ: „ако поетот си игра, тогаш и вие треба да направите една игра, не буквално да ги преведувате тие зборови кои тој ги употребил, туку да видите како ја прави играта, да го откриете клучот и да направите сега една своја нова игра.“ (Урошевиќ, 2014: 138)

Особено плени разговорот што го водат Спасов и Урошевиќ за епитафот на Пејчиновиќ, како текст кој има упатство за една своја мелодиска структура, но и текст пример за визуелна поезија, како и разговорите за *Библијата*, за народното творештво, за интимизмот/модернизмот во 50-те и 60-те години во Македонија, за нивните први лектури и омилените автори и наслови, за професорот и пријателот Блаже Конески, за Солев и Џинот, за оние „Темни кажувања“ на Кирил Камилев, за Гане Тодоровски, за Андре Жид и неговата книга „Визбите на Ватикан“.

Наполно разнежнува дури и оној разговор кој прераснува во вистински натпревар кога се присетуваат на визуелниот ефект што го оставила книгата врз нив, како боја, големина, едиција, формат ... како мирис, како допир, како страст!

И во сето тоа, пред сè **уживаат**. Зашто и Урошевиќ и Спасов го примаат животот преку уживањето во набљудувањето на малите нешта, во вкусовите на храната, во вкусовите на пијалакот, во вкусовите на книгите ... Зашто и двајцата посакуваат со помош на другиот **да се сетат на некои мигови што ги сметаат за важни и во својот и во туѓиот живот и во животот на својот град** и на својата земја, и во оваа размена на мислења за многу суштествени прашања ја потврдуваат и тезата дека културата е секогаш континуитет. Впрочем, „тој континуитет мора да постои, па дури и кога се чини дека го нема, мора да се вложува напор тој да се осветли, да се фиксира, затоа што без тоа нема култура.“ (Урошевиќ, 2014: 168)

Двата говора, двата текста, и оној на Људмил Спасов и оној на Влада Урошевиќ, а кон крајот на овие разговори и третиот, на младиот Иван Антоновски, во своите шевови допираат повеќе видови уметност, како археологија, архитектура, ликовна уметност, музика, литература, филозофија, при што остваруваат интерсемиотички надоврзувања, па така оваа книга промовира еден т.н. креолизиран жанр (Бановиќ-Марковска, 2007: 102). „*Светото тројство* на интертекстуалноста, Тодоров, Крстева и Барт, како и многу научнички умови на човечкиот род, не го откри она што пред нив не постоело, како што тоа не го направи ни Марија Кири со радиумот или Мајкл Фарадеј со магнетната индукција; но, преку симболичниот ритуал на крштевањето, тоа ја прогласи меѓутекстовната релација/однос/поврзаност за постоечка и ја инаугурира како систем за толкување на бескрајната мрежа од кодови што ги содржи текстот, аминувајќи ја неговата нехерметичност.“ (Ефтимоска, 2011: 52) Во тој контекст и овие разговори што ги води Спасов со Урошевиќ или поточно овој облик на книжевно изразување:

- * ја прикажува и покажува моќта на пишаниот збор и особено моќта на текстуалната игра која се чита и во досегашното целокупно творештво на Урошевиќ;

- * го потврдува и утврдува богатството од интертекстуални и интеркултурални врски;

- * овозможува и иницира проширување на гледиштата и ја развива аналитичноста и критичноста кај читателот како важен фактор во декодирачкиот книжевен процес;

- * овозможува вистинско и целосно поврзување со културата, историјата, археологијата, историјата на уметноста, антропологијата, филозофијата и психологијата, сè со цел да се докаже мултидисциплинарноста на овој жанр.

Најголем дел од прозното творештво на Влада Урошевиќ не може да се вклопи во една класична и институционализирана литературна форма, однапред дадена и прецизирана, така што тоа претставува збир „од отворени конструкции, кои, ако не ги уриваат, барем ги видоизменуваат постоечките норми и очекувања“, вели Бановиќ-Марковска (2007: 103). Токму затоа и Људмил Спасов сакајќи да пишува за Влада Урошевиќ се решава тоа да го направи во една ваква форма на дијалог, на **пладневен разговор**, на **пријателски муабет** и со тоа промовира токму такви отворени конструкции.

Литература:

Аврамовска, Н. 2013. Еден град и неговото време. *Планета Скопје*, Скопје, Феникс, 68-78.

- Бановиќ-Марковска, А. 2007. За тенденциите на постмодернизмот: амалгам или како да се надмине жанрот. *Групен портрет*. Скопје: Магор, 96-104.
- Eakin, P. J. 1999. *How Our Lives Become Stories*, New York, Cornell University Press.
- Еко, У. 2002. Intertekstualna ironija i nivoi tumačenja. *O književnosti*, Beograd, Narodna knjiga Alfa.
- Ефтимоска, Т. 2011. *Есејот (македонско искуство)*, Скопје, Македонска реч.
- Јанковски, В. 2003 *Огледало за загатката, разговори со Влада Урошевиќ*, Скопје, Сигмапрес.
- Капушевска-Дракулевска, Л. (пр.) 1998. *Ден во Скопје* (антологија на скопски раскази), Скопје, Темплум.
- Мојсова-Чепишевска, В. 2013. Трејлер за поетиката на прошетката, *Литературен збор*, Скопје, год. LX, број. 4-6, 59-62.
- Мојсова-Чепишевска, В. 2010. Приказни за нашето Скопје. *Приказни од Скопје*, Скопје, Култура.
- Османли, Т. 2013. Мemento за еден град. *Планета Скопје*, Скопје, Феникс, 86-97.
- Петрески, Х. 2013. *Дали го сакате Дали*, Скопје, Феникс.
- Петрески, Х. (пр.) 2013. *Планета Скопје*, Скопје, Феникс.
- Роровиќ Perišić, N. 1988. *Literatura kao zavodeње*. Beograd, Prosveta.
- Спасов, Љ. 2014. *Рудните слоеви на сеќавањето: разговори со Влада Урошевиќ*, Скопје, МАНУ.
- Slabinac, G. 1996. *Zavodeње ironijo*, Zagreb, Zavod za znanost o knjizevности Filozofskoga fakulteta Sveucilista u Zagrebu.

SKOPIAN INTELECTUAL DISCUSSION

Vesna Mojsova Chepischevska

Summary

The discussions that Vlada Urosevic has with Ljudmil Spasov in the book “Rudnite sloevi na sekavanjeto” are actually chatting “about human’s destiny in a certain time and space, but also for every time and every space” (Spasov, 2014:5); in this way, they carry information which can teach us many things about life and creativity, now and in general.

To Ljudmil Spasov, **the need to converse** specifically with Vlada Urosevic is **polyphonic**. He desires a true friend and he recognizes one in Vlada, firstly as his fellow **citizen, a Skopian, with Skopian intellectual speech**, with “style”; then, somewhere after the earthquake, as his **neighbor**, and as a **dear guest in his home**, because of the mutual work with Vlada and his son Aleksandar for the special number of the magazine “Razgledi” dedicated to Skopje and the earthquake, as well on the anthology of the contemporary Macedonian poetry, in the edition of the Serbian literary association from Belgrade in 1967; and in the end as his **colleague** from the Faculty of Philology. Thus, through an easygoing path, through conversation, the readers start to discover not only the poetry of the author Vlada Urosevic, not only his life philosophy, but also one “cross section of the Macedonian culture in a certain time and a certain space, through a lot of data and gathered observation” (Spasov, 2014:70).